

(45. 1.)

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET VERSLAG.

(Ingezonden bij brief van 25 Juni 1910.)

(De vroegere stukken zijn gedrukt onder n°. 202 der Zitting 1907—1908 en n°. 47 der Zitting 1908—1909.)

Inderdaad zijn bij het optellen van de artikelen van het IIde hoofdstuk, die overschreden zijn, de artt. 465, 470 en 473 van de VIIde Afdeling, door het omslaan van twee bladzijden tegelijk, over het hoofd gezien. Mitsdien zijn niet 27, doch 30 artikelen van dat hoofdstuk overschreden. Hierbij zijn uit den aard der zaak niet gerekend de artikelen betreffende uitgaven voor aankoop, aanmaak, vervoer en verkoop van producten, omdat dergelijke uitgaven op grond van de 2de alinea van art. 27 der Indische Comptabiliteitswet boven de begrooting mogen plaats hebben. Overschrijding in den gewonen zin heeft zich ten aanzien van hoofdstuk I slechts voorgedaan bij de artt. 22, 113 en 117. De door de Commissie van Rapporteurs genoemde artt. 48 en 50 betreffen nl. respectievelijk aanschaffing en uitzending van koffiezakken, en vervoer, bewaring, verkoop en aflevering van kina.

Bijlage n°. 5. Uitgaven in Nederland. De hoogere uitgaven waren het gevolg van de voortdurende toeneming der werkzaamheden van het technisch bureau; op deze uitgaven werd dan ook sedert bij de begrooting voor het jaar 1906 definitief gerekend; zie noot 24 bij onderafdeeling 20, zoomede bladz. 67 van de Memorie van Toelichting op de begrooting voor dat jaar.

Ook al zou in beginsel erkend kunnen worden, dat het de voorkeur had verdiend het traktement van mr. VAN OORDT van den aanvang af ten laste van het IIIde hoofdstuk der Staatsbegrooting te brengen, daaruit zou laarom nog niet mogen worden geconcludeerd, dat er voldoende aanleiding zou bestaan om de ten deze in 1904 ten laste van de Indische begrooting gedane uitgaven thans nog ten laste van de Staatsbegrooting aan Indië terug te doen betalen.

Bijlage n°. 6. Middelen in Indië. Sub 61. Zout. De algemeene invoering van het briquetstelsel zal ongetwijfeld verhooging van *ontvangsten* ten gevolge hebben, aangezien het losse zout à f 6,72 per pikolmaat en het verpakte zout à f 8.— per pikol verkocht wordt.

Tegenover die hoogere ontvangsten staan echter ook hoogere *uitgaven* (men denke aan de kosten van briquetteering en verpakking). Uit de verhooging van ontvangsten alleen mag dus niet geconcludeerd worden tot grooter financieel voordeel.

Letter I, Departement van Binnenlandsch Bestuur, ad 5. Van de hierbedoelde boeten is in 1904 in Atjeh en Onderhoorigheden een bedrag van f 61 017,42 geheven.

Bijlage n°. 7d. Uitgaven in Indië. Afdeling V, Departement van Onderwijs, enz. De opmerking berust blijkbaar op de meening dat die som alleen heeft gediend als belooning van den door den heer KLEIAN gepresteerden arbeid.

Dit is echter niet het geval. In gemeld bedrag waren begrepen de onkosten aan het bewerken van het adresboek verbonden, als: bezoldiging van schrijvers, helpers en loopers, huur van eene localiteit en een telefoon, licht, abonnement op

couranten, briefport, belooningen voor het verstrekken van inlichtingen, enz.

Deze onkosten werden geschat op f 3600 's jaars, zoodat de belooning voor het aanvullen van het adresboek een gelijke som heeft bedragen.

Bijlage n°. 7f. Uitgaven in Indië. Afdeling VII, Departement van Oorlog. Overeenkomstig den wensch van den vorigen Landvoogd om de raming geleidelijk op te voeren tot het werkelijk minimum voor de normale behoeften, van welken wensch door de Algemeene Rekenkamer gewag wordt gemaakt in het slot van § 36 van haar verslag over 1907, zijn de ramingen van dezen post (art. 461, 1904) over de jaren 1908 tot en met 1910 respectievelijk gesteld op f 575 600, f 610 000 en f 669 000, en zal voor 1911 ter zake tot een bedrag van f 750 000 worden geraamd.

Art. 444. Werken in verband met de defensie, enz. Van deze werken, op de kosten waarvan, in verband met het oorspronkelijk voorgenomen tijdstip van uitvoering, ook bij de begrooting voor 1905 niet werd gerekend, bleek in 1904 de totstandkoming zóó urgent te zijn, dat met de uitvoering daarvan, zonder 's Landsbelang te schaden, bezwaarlijk had kunnen worden gewacht tot de jaarlijksche begrooting, waarbij op deze uitgaven had kunnen zijn gerekend, in werking zou zijn getreden.

Hierbij wordt aangeteekend dat door de omstandigheid dat de voor andere, tot dezelfde onderafdeeling behorende, werken toegestane fondsen niet geheel werden verwerkt, de voor de uitvoering van de onderwerpelijke werken benodigde gelden konden worden besteed, zonder dat vooraf voorziening bij de wet plaats behoefde te vinden.

Art. 453. Militaire auditiën, en gevangenen in voorloopige opsluiting, enz. Tot en met het jaar 1902 werden de onder dezen post behorende uitgaven gebracht ten laste van de begrotingsartikelen, waaruit de soldijen van de betrokken militairen worden gekweten; in verband hiermede werd dan ook geen speciale aantekening, om als grondslag voor eene raming van de uitgaven te kunnen dienen, gehouden.

Voor de raming van 1904 bestonden alzoo geen gegevens om dezen wisselvalligen post naar behooren te kunnen vaststellen.

Sedert ter zake gegevens aanwezig zijn, is de raming in overeenstemming gebracht met de normale behoeften, gelijk o. m. blijkt uit de uitgewerkte en toelichtende staten voor de begrootingen der uitgaven over 1909 en 1910, waarop voor dezen post respectievelijk f 7000 en f 5000 is geraamd.

Art. 458. Werving. De uitgaven over de jaren 1899, 1900 en 1901 bedroegen achtereenvolgens f 545 219,80⁵; f 701 271,33 en f 707 747,75⁵.

Overeenkomstig de met betrekking tot de ramingen geldende voorschriften, werd op grond van de stijging van de uitgaven in genoemd tijdvak, geraamd naar de uitkomsten over 1901.

Art. 460. Levensmiddelen, brand- en lichtstoffen, fourage, enz. Voor dezen post geldt hetzelfde wat door de Algemeene Rekenkamer in hare verslagen over 1906 en 1907 ten aanzien van artikel 461 is te berde gebracht.

Om gelijke redenen als met betrekking tot laatstgenoemd artikel hierboven is vermeld, werden de ramingen over de jaren 1908 tot en met 1910 respectievelijk gesteld op f 4 732 000; f 4 816 000 en f 4 887 000, en zal voor 1911 een bedrag van f 5 000 000 worden geraamd.

Art. 473. Kosten in het algemeen boven die op den voet van vrede, voor het uitrusten van expeditiën en voor de troepen te velde. De hoogere uitgave is blijkens de bijlage letter B der begrotingsrekening een gevolg van den expeditionnair toestand der in Palembang, Djambi en Korintji gelegerde troepenmacht, met welke abnormale omstandigheid uit den aard der zaak bij de raming geen rekening kon worden gehouden.

Vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1904.

Art. 427. Aangezien tijdens de opmaking van de raming niet kon worden voorzien dat de organisatie van den transport-trein eerst op het in de betrekkelijke toelichting genoemde tijdstip in werking zou treden, moest naar de behoeften over het volle jaar worden geraamd.

Art. 428. Zooals nader is gebleken moet de oorspronkelijk te hooge raming worden toegeschreven aan de omstandigheid, dat die raming slechts globaal was, omdat tijdens de opmaking daarvan nog geen betrouwbare gegevens aanwezig waren, zijnde de voorloopige organisatie van de militaire bakkerij eerst later tot stand gekomen.

Art. 455. De oorspronkelijk te hooge raming is toe te schrijven aan haar globalen aard, een gevolg van de omstandigheid dat in verband met de ingevolge het Koninklijk besluit van 19 Maart 1897, n°. 36, geleidelijk ingevoerde reorganisatie van het korps pupillen, de gegevens met betrekking tot de sterkte van dit korps niet voldoende waren om vóór het opmaken van de raming over 1905 de vermoedelijke behoeften met de noodige juistheid te kunnen schatten.

Verdere opmerkingen.

1°. In verband met de wenschelijkheid om, ter voorkoming van uitbreiding van den Comptabiliteitsarbeid, het getal begrootingsartikelen zoo min mogelijk te verhoogen, verdient het, gelet op de omstandigheid dat de verschillen tusschen raming en uitkomst op de onderwerpelijke artikelen zeer goed kunnen worden toegelicht, zonder dat splitsing noodzakelijk is, geen aanbeveling tot eene zoodanige splitsing over te gaan.

2°. Het werken op Zondag kan niet altijd worden vermeden, doch heeft alleen bij strikte noodzakelijkheid plaats.

3°. Dat ondanks de zeer gunstige voorwaarden, waaronder jongelieden van Europeesche afkomst voor ambachts- of handwerkslieden kunnen worden opgeleid, de resultaten van die opleiding gering zijn, is een deels toe te schrijven aan den bekenden tegenzin van Europeanen in Indië tegen handenarbeid, welke tegenzin niet zoo gemakkelijk zal zijn te overwinnen, en overigens een gevolg van de omstandigheid, dat in de plaatsen waar nog al jongelieden zijn gevestigd, die dien tegenzin niet koesteren, ambachtsscholen dan wel inrichtingen van particuliere nijverheid aanwezig zijn, die — wat de ambachtsscholen betreft, uit den aard der zaak —, voor het ontvangen van onderricht, meermalen gekozen worden boven de werkplaatsen bij het leger.

Aangezien de resultaten in den laatsten tijd iets beter zijn, komt het, ook in verband met het doel waarmede de proef is ingesteld, n.l. geen middel onbepoofd te laten, dat maar eenigermate tot bestrijding van het pauperisme onder de Europeanen kan strekken, voornamelijk niet gewenscht voor van eene voortzetting van de proef af te zien. Op ultimo Maart 1910 waren 21 leerlingen in opleiding, wier gedrag, aanleg en geschiktheid voor het door hen te beoefenen vak over het algemeen goed beoordeeld zijn.

4°. Met betrekking tot de legerreserve moge worden verwezen naar hetgeen laatstelijk daaromtrent is medegedeeld op bladz. 60 van de Memorie van Antwoord op het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer betreffende de Indische begrooting voor 1910.

5°. Ter tegemoetkoming in de kosten, waarin de Generaal-Majoor jhr. J. C. VAN DER WIECK gedurende zijn verblijf op Atjeh, tot waarneming van de betrekking van Civiel en Militair Gouverneur van dit gewest, tijdens de buitengewone zending naar Nederland van den titularis J. B. VAN HEUTSZ moest vervallen, tengevolge van de waarneming van een ambt buiten zijne standplaats, waarbij hij zijne positie hoog had te houden en dubbel huishouden te voeren, werd dien Opperofficier bij Gouvernementsbesluit van 7 Juni 1904, N°. 10, een daggeld van f 40 toegekend, met dien verstande, dat voor eventuele dienstreizen in bedoeld gewest door genoemden Opperofficier niet nader mocht worden gedeclareerd.

Hierbij wordt aangeteekend dat Generaal VAN DER WIECK gedurende den tijd van de waarneming van de betrekking van Gouverneur van Atjeh, niet in het genot is geweest van de, in vergelijking met de inkomsten van een Generaal-Majoor, aanmerkelijk hoogere bezoldiging aan het waargenomen ambt verbonden.

Bijlage n°. 7 g. Uitgaven in Indië. Afdeling VIII, Departement van Marine, Art. 488. Nieuwe werken, alsmede wijziging of uitbreiding van bestaande bij het marine-etablisement te Soerabaja. De overschrijding met 170 procent is een gevolg van de bijzonder lage raming, voortvloeiende uit de gebruikelijke werkwijze, om bij de raming alleen rekening te houden met de op het tijdstip, waarop de begrooting in Indië wordt ontworpen, reeds bekende behoeften. De post omvat echter behalve nieuwe werken ook uitbreiding van bestaande, dus ook uitbreiding van het bedrijf bij het Marine-Etablisement, terwijl de behoeften in dit opzicht niet dan kort van te voren zijn te voorzien.

Dat eene raming van de te verwachten uitgaven uiterst moeilijk is, blijkt hieruit, dat op de begrootingen van de jaren 1899 t. m. 1908 deze post zevenmaal voor „memorie” werd uitgetrokken, terwijl de uitgaven over dat tijdvak gemiddeld f 35 662 'sjaars hebben bedragen.

Waar men met een levend bedrijf heeft te doen, zou, ten einde teleurstelling door groote overschrijding van de raming te voorkomen, in den vervolge op de begrooting een bedrag zijn uit te trekken naar het gemiddelde van de uitgaven van de laatste jaren.

Art. 490. Bouwen enz. van voornamen vaar- en werktuigen, behorende tot het etablisement te Soerabaja. De overschrijding van dezen post is een gevolg van dezelfde omstandigheid als hiervoren bij art. 488 vermeld.

De wenschelijkheid om de uitgaven te ramen, door op de begrooting een bedrag uit te trekken naar het gemiddelde van de uitgaven der laatste jaren, geldt ook voor dit artikel.

Art. 494. Laad- en losmiddelen, enz. De door de Commissie van rapporteurs bedoelde verhooging van dezen post kan als een gevolg van den Russisch-Japanschen oorlog beschouwd worden. Men wilde de gelegenheid openen om twee groote schepen vlug voor de kolenloodsen te meren.

*Art. 516. Onderhoud, enz. van benodigdheden voor de beba-
kening; oprisch- en bergloon van bakens, alsmede onderhoud der
verkenningsteekenen.* Sedert 1904 werden bakentonnen niet meer uit Nederland ontboden, omdat de aanmaak van die tonnen in Indië voordeliger uitkwam. Ook ijzeren zinkstukken en tonsteeën voor boeiverankerung werden daar te lande voor minder geld aangeschaft.

Art. 543. De overschrijding is een gevolg van eene ruimere toepassing van het beginsel om goederen van niet Indischen oorsprong, die in Indië van goede hoedanigheid en tot billijken prijs te krijgen zijn, niet uit Nederland te ontbieden.

Art. 522. Op de begrooting voor 1903 werd eene som van f 10 000 toegestaan voor den bouw van een oliegasfabriek te Palembang. Daarvoor werd aanvankelijk aangewezen een terrein gelegen in Kampong IV Ilir, vlak bij het douane-etablisement. Later moest hiervan worden afgezien, wijl bij het in bezit nemen van den grond vele moeilijkheden werden ondervonden. Een ander terrein moest toen worden aangewezen. De hierop gedane grondboringen en heiproeven brachten echter al dadelijk aan het licht, dat de ondergrond van dien aard was, dat eene grondverbetering door middel van zandaanplemping geen voldoende zekerheid gaf tegen mogelijke grondverzakkingen. De groote hoeveelheid half vergane organische stoffen die in den bodem aanwezig werden gevonden, en de daardoor zeer ongelijke geaardheid van de grondlagen, waren oorzaak, dat eene paal-

Vaststelling van het slot der rekening van ontvangsten en uitgaven voor Nederlandsch-Indië over het dienstjaar 1904.

fundeering onvermijdelijk was. Als gevolg van het vorenstaande kon de bouw van de fabriek niet in 1903 gereed komen, zoodat het werk in 1904 moest worden voltooid. In totaal hebben de kosten aan gereed geld bedragen f 18 457,09, waarvan f 9152,50 werd verwerkt in 1904.

Ook voor den bouw van de menggasfabriek te Belawan Deli werd op de begrooting voor 1903 eene som van f 10 000 uitgetrokken.

De op den bouw betrekking hebbende ontwerp-stukken kwamen eerst in de laatste maanden van 1903 gereed, welke vertraging was te wijten aan den onzekeren bouwgrond, waardoor het doen van tijdroovende proefboringen en proefheijingen noodzakelijk was. Ook hier liet de aard van den ondergrond veel te wenschen over. Men was genoodzaakt om, alvorens tot het oprichten van het gebouw over te gaan, op een gedeelte van de fundamenten der buitenmuren eene proefbelasting aan te brengen. Het gevolg van een en ander was, dat voor den bouw meer dan het dubbele werd uitgegeven dan waarop bij de begrooting van 1903 was gerekend, en dat de fabriek eerst in 1904 gereed kwam. De bouwkosten hebben bedragen aan gereed geld f 22 432,62 waarvan f 14 559,51⁵ in 1904 werd uitgegeven.

Hierbij zij aangeteekend, dat de raming der kosten van den bouw van genoemde gasfabrieken was gebaseerd op de werkelijke kosten van aanbouw van eene gelijksoortige fabriek te Soerabaja in 1888.

Art. 541. Volgens het verslag zou op aanbouw en herstelling der Gouvernements-marine respectievelijk f 28 000 en f 60 000 zijn bespaard.

Het is niet na te gaan, hoe de Commissie van Rapporteurs aan die bedragen is gekomen. Op dit artikel, waarvan de uitgaven wisselvallig zijn, is echter, in stede van eene besparing, eene overschrijding te constateeren.

Voorts omvat de post nog aanbouw, herstelling en onderhoud van oorlogsschepen en van hun inventaris.

Art. 549. De vraag of de vermindering van dezen post ook verband houdt met de omstandigheid, dat de verstrekkingen van munitie aan andere departementen van algemeen bestuur van de uitgaven worden afgetrokken, moet bevestigend worden beantwoord.

Zooals uit de begrootingsrekening kan blijken is op dit artikel totaal uitgegeven . . . . . f 34 794,35

Af: de tegoedschrijving wegens verstrekking van munitie aan andere departementen op den voet van art. 36 der Comptabiliteitswet 14 407,485

f 20 386,865

Bijlage n°. 11. *Staat van bedenkingen van de Algemeene Rekenkamer in Nederland op hoofdstuk I.* Reeds in de Memorie van Antwoord betreffende de begrooting van 1909 (Gedrukte Stukken 4, n°. 45, bladz. 85 en 86) is gehandeld over niet toegepaste, resp. kwijtgescholden boeten.

Aldaar is een staatje gegeven, vermeldende de totalen van de niet ingehouden boeten en van de aannemingssommen der betrekkelijke leveringen over de 5 jaren 1903 t/m 1907, in welke opgaaf dus reeds het totaal over 1904 is opgenomen, waarnaar in het Verslag gevraagd wordt.

Daarbij moge in herinnering worden gebracht, dat, zooals op bladz. 86 van de aangehaalde „Memorie van Antwoord” werd vermeld, indien men één abnormaal geval buiten beschouwing laat, over die 5 jaren slechts $2\frac{1}{10}$ % werd kwijtgescholden van het totaal der aannemingssommen, waarop die boeten betrekking hadden.

Omtrent de in het Verslag in het bijzonder vermelde posten zij nog het volgende ter toelichting aangeteekend:

Art. 84. De in het buitenland bestelde draagbalken werden te laat aangevoerd, doordien de met de keuring belaste ambtenaar van dit Departement door andere dienstwerkzaamheden werd belet die keuring tijdig te verrichten.

De leveringstermijn werd tengevolge hiervan met drie dagen overschreden.

Art. 100. De aannemer had, ten gerieve van het gebruik in Indië, met opoffering van kosten, aan het gebruikelijke — en ook bestelde — model eene meer veelzijdige werking trachten te geven. De daartoe noodige constructiewijziging voldeed niet aanstonds zóó, dat de machine, zonder reserve, „goed” kon heeten. De nadere wijziging en de nieuwe beproeving vereischten tijd, en zoodoende ontstond overschrijding van den termijn, waarover slechts voor de helft de boete werd toegepast, omdat de maker der machines in dit geval handelde in het belang van den kooper.

Art. 117. a) firma Wessels. Doordien het aluminium-garnituur, benoodigd voor de door de firma WESSELS geleverde goederen, slechts in enkele fabrieken in het buitenland naar eisch kon worden vervaardigd, was zij genoodzaakt zich tot een van dezen te wenden.

Waar nu de als regel bereikbare verbintenissen van Nederlandsche firma's met buitenlandsche fabrieken aan eerstgenoemde zoo weinig rechten verzekeren, dat die fabrieken in geen deele als onderaannemers van de Nederlandsche leveranciers beschouwd kunnen worden, moeten de door firma's ondervonden moeilijkheden in het verkrijgen van naar den eisch bewerkte onderdeelen in den regel worden geacht onafhankelijk van hun wil en buiten hun toedoen te zijn ontstaan, indien gebleken is dat de bestelling aan de fabriek tijdig en behoorlijk geschiedde.

Bij de bedoelde levering was dit het geval.

b.) Soc. An. Germain. Een laatste (klein) gedeelte der wagens was te laat gereed door uitblijven van bouten, die tijdig en behoorlijk bij eene andere fabriek waren besteld. Met de keuze dezer fabriek had men zich dezerzijds vereenigd.

c. Ateliers de Roelx. Ook hier waren de onderdeelen, waarvan te late aankomst oorzaak der termijnoverschrijding was, behoorlijk elders besteld. Die vertraging was gedeeltelijk te wijten aan dezerzijdsche afkeuring van bedoelde onderdeelen.

d. Firma Wessels. Het sub *a* aangevoerde voor aluminium-garnituur geldt ook voor het garnituur benoodigd voor de hier bedoelde lederartikelen.

e. „Nederlandsche Fabriek” van werktuigen en spoorwegmaterieel. Alles wat de aannemer te vervaardigen had was op tijd gereed, en de termijnoverschrijding ontstond door te late aankomst der verzinkt ijzeren dakbedekkingen, besteld bij eene fabriek met welke keuze men zich dezerzijds had vereenigd. Vertraging in de aflevering was ontstaan doordat die dakbedekkingen moesten worden afgekeurd, en niet tijdig konden worden vervangen.

Ook in dit geval kon de aannemer niet verantwoordelijk worden gesteld voor de tekortkoming van den sub-leverancier.

Art. 134. a. Gebrs. Nagtegaal. Het vervaardigen van vuur vaste steenen, die bestand moeten zijn tegen de groote hitte, welke in de vuurgangen en onder de stoomketels ontwikkeld wordt, is eene moeilijke onderneming met het oog op de hooge eischen, die bij het onderzoek gesteld moeten worden.

Begrijpelijk is het dan ook, dat de pogingen om tot eene aanneembare levering te komen, veel tijd vorderen en hooge kosten medebrengen, vooral voor eene fabrikante, die, zooals genoemde firma, zich eerst korten tijd als zoodanig gevestigd had.

Bovendien was er reden om niet aanstonds te streng op te

trede, omdat het hier gold eene firma, die eene hier te lande nieuwe industrie invoerde.

b. De in het Verslag bedoelde „andere fabrikant” was de bovengenoemde „Nederlandsche Fabriek” van werktuigen en spoorwagematerieel.

Dat moeilijkheden bij de levering dezer zeer gecompliceerde en voor het eerst in Nederland vervaardigde motoren (van het systeem-DIESEL) zouden ontstaan, werd zoowel dezerzijds als door de fabriek te voren vermoed, doch men meende daarmede voldoende rekening te hebben gehouden bij het stellen van den aanvankelijk reeds ruim berekenden leveringstermijn.

Die moeilijkheden bleken echter van zooveel beteekenis, dat niet alleen de contractuele termijn, maar zelfs ook de nader verleende verlenging daarvan onvoldoende bleken voor de voltooiing der machines.

Dit, en de omstandigheid, dat het Departement, om der Hollandsche industrie een nieuw arbeidsveld te openen, de „Nederlandsche Fabriek” had aangemoedigd de levering te ondernemen, gaven aanleiding tot de kwijtschelding van boete.

Met betrekking tot de algemeene opmerking, dat vele verhoogingen en verminderingen toegelicht worden met de vermelding, dat de uitgaven voor die artikelen wisselvallig zijn, kan het volgende worden medegedeeld.

Bij wisselvallige uitgaven valt zelden met zekerheid op te geven, waarom de uitkomsten afwijken van de ramingen, welke veelal berusten op het gemiddelde van de laatstbekende uitkomsten over drie jaren.

De vroeger gebruikelijke specificatiën, hetzij naar den aard van de uitgaven, hetzij gewestgewijs, worden tegenwoordig na overleg met de Algemeene Rekenkamer in Nederlandsch-Indië meest weggelaten, omdat deze veel arbeid vereischende opgaven in den regel toch geen inzicht geven in de oorzaken, die tot de afwijkende uitkomsten hebben geleid.

In verband daarmede bepaalt men zich tot de opgaven van de uitkomsten van de voorafgaande twee jaren, zoodat de wisselvalligheid van de uitgaven blijken kan. Alleen dan, wanneer bekend is dat bijzondere omstandigheden op de uitkomsten invloed hebben gehad, wordt daarvan melding gemaakt.

Als nadere toelichting van de posten 6—8, bijlage lett. A van afdeeling VIII, strekke:

Post 6. Het Gouvernements-stoomschip *Flamingo* werd ter beschikking gesteld van de door het Koninklijk Nederlandsch Aardrijkskundig Genootschap uitgezonden wetenschappelijke expeditie naar Nieuw-Guinea.

De *Flamingo* werd bemand met personeel van de Koninklijke Marine, ten einde aan de expeditie hulp te kunnen verleen bij het verrichten van astronomische plaatsbepalingen en hydrographischen arbeid.

In verband hiermede werd het billijk geoordeeld om aan dat personeel, dat dezelfde werkzaamheden moest verrichten en geheel onder dezelfde voorwaarden verkeerde als de bemanningen van de opnemingsvaartuigen in Indië, de toelage

toe te kennen, vastgesteld voor de opvarenden van laatstgenoemde schepen.

Post 7. De stationneering van een stoomschip der Gouvernements-marine ter Zuidkust van Nieuw-Guinea hield verband met de oprichting van de bestuursvestiging aldaar.

Aan de Europeesche ambtenaren ressorteerende onder de departementen van Algemeen Burgerlijk bestuur werd tijdens hunne plaatsing in dat gebied eene toelage toegekend, wegens dure levenswijze, van f 50 's maands.

Aangezien het Europeesch personeel van het te Merauke gestationeerde stoomschip der Gouvernementsmarine in dezelfde positie verkeerde als bedoelde ambtenaren, werd het niet meer dan billijk geacht ook hen in het genot van die toelage te stellen.

Post 8. Ten einde, in verband met de excursie in de boven Doesoën, tijdens de lage waterstanden op de boven Barito, de gemeenschap tusschen Moeara Teweh en Toembang Lahoeng open te houden, de veiligheid voor eene geregelde en onbelemmerde vaart van handelsprauwen op dat gedeelte der rivier te verzekeren, en om met kans op succes eventueel molesteeren door de kwaadwilligen krachtig tegen te gaan, werd het particulier stoomertje Ban Liong Hin ingehuurd. Dit vaartuig werd ook dienstbaar gesteld om medewerking te verleen aan de te Priok Tjahoe ageerende troepen tot het zuiveren van de rivieroever van oproerlingen, en verder benut voor het transport van troepen, zieken en vivres.

Om de Ban Liong Hin in alle opzichten voor het hierboven omschreven doel geschikt te doen zijn, was het noodzakelijk, dat aan boord van het vaartuig eenige gewapende schepelingen werden gedetacheerd onder bevel van een zeeofficier.

Met het oog zoowel op de ongunstige omstandigheden, waaronder de gedetacheerde bemanningen gedurende geruimen tijd zouden verkeeren, wat betreft hun logies op het kleine stoomscheepje en het gemis van de gerieflijkheden, welke een oorlogschip aanbiedt, als wegens de schaarschte en duurte der te bekomen versnaperingen en toesprijzen in die weinig bevolkte streken, terwijl, voor wat den officier betreft, bovendien groter uitgaven uit zijne detachering zouden voortvloeien wegens het houden van een eigen tafel, werd den gedetacheerden boven hunne inkomsten eene toelage toegekend.

Deze toelage bedroeg voor den zeeofficier f 100 's maands en voor de mindere schepelingen $\frac{1}{4}$ gedeelte van hunne soldij.

Met de opmerking betreffende het veelvuldig verwijzen naar vorige stukken zal zooveel mogelijk rekening gehouden worden. Alleen dan zullen aanhalingen noodig zijn, wanneer de aangehaalde stukken mede dienen tot verklaring van de verschillen en het weergeven van den inhoud te omslachtig zou worden.

De Minister van Koloniën,

DE WAAL MALEFIJT.